

Ὁ ἀγοραστὴς παρὰ τῶν πολεμίων οὐ δύναται τὴν καταλειφθεῖσαν αὐτῷ φιδεικομισσαρίαν ἐλευθερίαν ἐκδικεῖν, εἰ μὴ πληρώσῃ τὸν ἀγοραστήν.
fr. 12. § 14 ib.

δ'. Οἱ μεθ' ὅπλων ἠττηθέντες καὶ τοῖς πολεμίοις ἑαυτοὺς ἐκδεδωκότες οὐκ ἔχουσι δίκαιον ὑποστροφῆς.¹
fr. 17 ib.

ε'. Ὁ μὴ ὑποστρέφων δοκεῖ τελευτῶν ἐξότε ἐλήφθη.²
fr. 18 ib.

Οἱ ἀπὸ πειρατῶν καὶ ληστῶν ληφθέντες ἐλεύθεροι μένουσιν.
fr. 19. § 2 ib.

Ἀπόλλυσι τὴν πολιτείαν ὁ τοὺς ὅρους αὐτῆς ἐξιῶν καὶ ἀναλαμβάνει τὸ δίκαιον τῆς ὑποστροφῆς ὁ εἰς τοὺς ὅρους αὐτῆς εἰσιῶν ἢ πολιτείας ἄλλης φιλίαν ἢ ἐταιρίαν ἐχούσης πρὸς ἡμᾶς.
fr. 19. § 3 ib.

Ὁ αὐτόμολος ἐλεύθερος ἀνὴρ τε καὶ γυνὴ τὸ δίκαιον τῆς ὑποστροφῆς οὐκ ἔχει τὸν δὲ αὐτόμολον δοῦλον — — — — ἐλευθερωθῆναι ὀρισθεῖσα ἐξέλθη ἢ αἴρεσις, οὔτε αὐτὸς ἔχει τὸ δίκαιον τῆς ὑποστροφῆς, οὔτε ὁ κληρονόμος αὐτὸν ὑποστρέφοντα λαμβάνει.
fr. 19. § 4—6 ib.

Τοὺς ἀναληφθέντας παρὰ τῶν πολεμίων ἀγροὺς οἱ πρόην ἀναλαμβάνουσι δεσπόται· οὐ γὰρ ἐν τάξει πραιδαις εἰσὶν, οὔτε δημόσιοι γίνονται· οἱ γὰρ τῶν πολεμίων λαμβανόμενοι γίνονται δημόσιοι: —³
fr. 20. § 1 ib.

Ὁ παρὰ τοῖς πολεμίοις καὶ συλληφθεὶς καὶ τεχθεὶς καὶ μετὰ τῶν γονέων ὑποστρέψας ὑπεξούσιός ἐστι τῷ πατρὶ. εἰ δὲ τοῦ πατρὸς ἐν αἰχμαλωσίᾳ τελευτήσαντος μετὰ τῆς μητρὸς ὑποστρέψῃ ὡς ἄνευ ἀνδρὸς τεχθεὶς σπούριος ἐστίν.
fr. 25 ib.

Qui ab hostibus emptus est non potest relictam sibi fideicommissariam libertatem petere, nisi emptori satis fecerit.
fr. 12. § 14.

Qui cum armis victi sunt et hostibus sese dederunt ius postliminii non habent.
fr. 17.

Qui non redit decessisse intellegitur eo tempore, quo captus est.
fr. 18.

A piratis et latronibus capti liberi manent.
fr. 19. § 2.

Amittit civitatem qui eius finibus excedit et recipiat ius postliminii qui in fines eius ingreditur vel alius civitatis amicitiam societatemve nobiscum habentis.
fr. 19. § 3.

Transfuga liber, vir seu mulier, ius postliminii non habet. transfugam vero servus — — — — eveniat condicio, neque ipse ius postliminii habet, neque heres eum redeuntem accipit.
fr. 19. § 4—6.

Fundos ab hostibus captos anteriores recipiant domini; non enim loco praedae sunt, neque publici fiunt; nam fundi hostium capti publici fiunt.
fr. 20. § 1.

Apud hostes conceptus natusque et cum parentibus rediens in potestate patris est. si vero patre in captivitate mortuo cum matre redierit, utpote qui sine marito procreatus est, spurius erit.
fr. 25.

B. η'. ε' α'
τ' ν'.

ΤΙΤΛΟΣ Β', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΔ'

περὶ τῶν ὑποστρεφόντων ἀπὸ αἰχμαλωσίας ἢ καὶ ἀγοραζομένων.

Ἐάν τις ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀπεσπάσθῃ, οὐ μὴν ἀπηγορεύσθῃ, ἐλεύθερος ἐστίν· εἰ δὲ δοῦλος ᾦν, τῷ δεσπότῃ ἀποδοθήσεται παραχρῆμα.

c. 12. C. 8, 50.

B. ζ'. ι' κγ'
ἀνατολίου.

ΤΙΤΛΟΣ Β', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΕ'⁴

περὶ διαθήκης καὶ ποῖω τρόπῳ αὐὴ διαθήκαι συνίστανται.

Ἐὰν οἱ μάρτυρες μὴ ἐπ' ὄψεσι τοῦ διατιθεμένου σφραγίσωσι τὴν διαθήκην, ἄχρηστός ἐστιν

¹ Ex Syn. F. H.   ² Ex Syn. F. H.   ³ hab. Syn.

⁴ Est igitur tit. 2 libri XXXV, ut ex ceteris testimoniis satis liquet. Cf. et eos, qui secuntur titulos. Index Coisl. docet: β. λδ' τῶν βασιλ. ἔχει τίτλους β'. Videtur tamen titulus I^{us} libri XXXV^{us} per errorem omissus fuisse; nam indicis frustulum quod servatur fol. 39° satis ostendit illum quoque in hac Basilicorum recensione excerptum esse.

Basil. T. VII.

TITULUS II, LIBRI XXXIV

de redeuntibus ex captivitate seu etiam redemptis.

l. 8. Cod.
t. 50.

Si quis ab hostibus avulsus, non redemptus sit, liber erit; sin autem servus fuerat, domino restituetur statim.
c. 12. C. 8. 50.

TITULUS II, LIBRI XXXV

de testamento et quomodo testamenta fiant.

l. 6. t. 23
Anatolii.

Si testes non in conspectu testatoris signent testamentum, inutile est, nisi forte privilegium spe-

fol. 28^r. εἰ μὴ ἄρα προνόμιον ἰδικόν ἐστιν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ὥστε μὴ ἐπ' ὄψεσι τοῦ διατιθεμένου τὰς σφραγίδας ἐπιτίθεσθαι.¹ c. 9. C. VI, 23.

Ὡσπερ τῷ βασιλεῖ, οὕτως καὶ τοῖς οἴαν οὖν ἀξίαν ἢ ἀρχὴν ἔχουσι καταλιμπανέσθω κληρονομίαν καὶ ληγάτον. εἰ δέ τις κληρονομεῖ ἀπὸ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου — — ληγάτα καταδέξεται καταβαλεῖν, ἀπαιτήσθω αὐτά. c. 16.

Ἡ διάταξις κελεύει μὴ πάντως ἀνάγκην εἶναι τῷ διατιθεμένῳ παρόντων τῶν μαρτύρων ὑπαγορεύειν τὴν διαθήκην ἀλλ' ἐξεῖναι αὐτῷ καὶ ἀπόντων αὐτῶν ὑπαγορεύσαι καὶ γράψαι ἵνα μέντοι παραγινόμενον αὐτῶν ἐφ' ᾧ σφραγίσας αὐτὸς ὁμολογήσῃ τὴν διαθήκην ἰδίαν εἶναι καὶ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ κατασφραγίσωσιν οἱ μάγιστρος καὶ ὑπογράψωσιν: —² c. 21 pr.

Εἰ δέ τις ποιήσας πρότην διαθήκην δευτέραν ποιῆσαι βουληθῆ, μὴ ἄλλως ἀφανιζέσθω ἢ προτέρα, εἰ μὴ γε πρότερον νομίμως ἢ δευτέρα γένηται διαθήκη.³ c. 21. § 3.

κβ'. Μὴ ἀναρριεῖσθω τῇ τῆς δεκαετίας παραδρομῇ ἢ διαθήκῃ, εἰ μὴ ἄρα τελείας γενομένης ἐτέρως ἐγγράφου ἢ ἀγράφου ἐναντίαν γνώμην τοῦ διατιθεμένου δηλώσῃς ἐπὶ ἑπτὰ ἢ πέντε μαρτύρων: —⁴ c. 26.

Ἀφανισθεῖσθω τῶν σφραγίδων καὶ τοῦ παντὸς λίνου κοπέντος ἢ τοῦ πλείονος μέρους αὐτοῦ εἰ μὲν ὁ διατιθέμενος τοῦτο πεποίηκεν ἀναρριεῖσθω ἢ διαθήκῃ· εἰ δὲ κατὰ τύχην ἐγένετο, μηδὲν αὐτὴν ἀδικεῖτω μόνον εἰ νομίμως συνετέθη: —⁵ c. 30.

B. γ'. ^a τ ^d 20
τ. κβ' ἀνα-
τολίου.

ΤΙΤΛΟΣ Γ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΕ'

τίνες ποιεῖν διαθήκην δύναται ἢ οὐ δύναται.

β'. Μὴ ἐρρώσθω τελευταία διαθήποτε βούλησις τοῦ ἥττονος τῶν δεκατεσσάρων ἐμμεντων ὁ δὲ τούτων ἐξελεθὼν τὸν χρόνον κἄν μὴ κεκόσμηται τὸ σῶμα θριξίν, διατιθέσθω καλῶς: —⁶ c. 4 pr. C. 6, 22,

β. κθ'. τ. γ'.

ΤΙΤΛΟΣ Δ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΕ'

² Εἴαν τις τινα διατιθεσθαι κωλύσῃ ἢ ἀναγκάσῃ.

α'. Ὁ κωλύσας γενέσθαι ἢ ἀλλάγηται διαθήκην ὡς ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενος ἢ ἐν προτέρα γεγραμμένος ἐκπίπτει τοῦ κλήρου καὶ δημεύεται. fol. 23^r. εἰ δὲ καὶ δεσπότης γραφέντος τοῦ δούλου κωλύσῃ ἐναλλαγῆναι, εἰ καὶ ὁ δούλος ἐλευθερωθῆς

ciale sit in ea civitate, ut non in conspectu testatoris sigilla imponantur. c. 9. C. 6, 23.

Sicuti principi, ita illis qui dignitatem quamlibet vel imperium habent relinquatur hereditas et legatum. si vero quis heres sit ex testamento vel ab intestato — — legata solvere adgnoverit, ab eo repetantur. c. 16.

Constitutio praecipit non omnino oportere testatorem praesentibus testibus conficere testamentum, sed licere ei et absentibus eis conficere et scribere, ut praesentibus illis signando adfirmet proprium esse testamentum et uno eodemque tempore signent testes et subscribant. c. 21 pr.

Si quis facto priore testamento alterum facere voluerit, non aliter inritum fiet prius, nisi antea legitime secundum factum sit testamentum. c. 21. § 3.

Non tollatur decem annorum decursu testamentum, nisi forte plene facto altero in scriptis vel sine scriptis contrariam voluntatem testatoris manifestante coram septem vel quinque testibus. c. 26.

Signaculis ablatis et omni lino reciso vel maiore eius parte si quidem testator hoc fecerit, inritum sit testamentum; sin fortuito casu acciderit, id non laedat, modo si legitime factum sit. c. 30.

TITULUS III, LIBRI XXXV

qui testamentum facere possunt vel non possunt.

l. 6. Cod.
t. 22 Ana-
tolii.

Non valeat qualiscunque ultima voluntas eius, qui minor est quattuordecim annis; qui vero hanc superat aetatem, licet nondum corpore pilis ornetur, recte testetur. c. 4 pr. C. 6, 22.

TITULUS IV, LIBRI XXXV

Si quis quem testamentum facere prohibuerit vel coegerit.

l. 29. t. 6.

Qui prohibuerit fieri vel mutari testamentum, utpote ab intestato vocatus vel in priore [testamento] scriptus, cadit ab hereditate et in exilium mittitur. Si vero dominus, servo scripto, mutari prohibuerit, quamvis servus libertus adierit, aufer-

¹ Ex Syn. F. H. Patet ex Ambros. cod. constitutiones huius tituli ex Anatolii summa esse deprompta.

² Cf. Syn. ³ Cf. Syn. ⁴ Cf. Syn. ⁵ Cfr. Epit. ad Proch. mut. XXXI 34. ⁶ Ex Cod. Par. 1367 Hb. Patet nunc Anatolii esse versionem.

κληρονομήσῃ, ἀφαιρεῖται αὐτῷ ἡ κληρονομία. εἰ γὰρ καὶ τι κατελείπειτο τοῖς παισὶ τοῦ κωλύσαντος, ἐξέπιπτον αὐτοῦ κἄν μὴ ἦσαν ὑπ' αὐτοῦ ὑπεξούσιοι.¹ fr. 1. § 1. D. 29, 6.

β. Ὅ κατὰ δόλον κωλύσας τοὺς μάρτυρας εἰς-εἰθεῖν ἐκπίπτει τοῦ κλήρου, οὐ μὴν ἐὰν μὴ αὐτὸς, ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κωλύσῃ.² fr. 2. § 1 ibid.

γ. Ἐὰν ἀνὴρ ὑπὸ τῆς γυναικὸς γραφεῖς κληρονόμος μὴ κατὰ δόλον ἢ βίαν ἀλλὰ κολακείαν κωλύσῃ γενέσθαι κωδίκειλλον εἰς βλάβην αὐτοῦ, οὐ πλημμελεῖ, οὔτε ἀφαιρεῖται αὐτῷ ὁ κληρὸς: —³ fr. 3.

δ. Ὅ κωλύσας τινὰ διαθεσθαι καὶ αὐτὸς ὡς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος τοῦ κέρδους ἐκβάλλεται: —⁴ c. 2. C. VI, 34.

Ἐάν τις κωλύσῃ τινὰ διαθεσθαι ἢ ἀρξάμενον αὐτὸν διατίθεσθαι κωλύσῃ πληρῶσαι τὴν διαθήκην, κατέχεται μὲν καὶ τῷ ζημιωθέντι προφάσει τῆς κωλύσεως τῷ μέλλοντι γράφασθαι κληρονόμος ἢ ληγαταρίω, εἰ μὴ οὗτος ἐκώλυσεν· καὶ εἰ τι δὲ ἄλλο περισσέυσει, δημόσιον ἔσται καὶ αὐτὸς ἐν ἐξορίᾳ τὸν λοιπὸν βίον διατελέσει⁵ — — μετὰ τὴν διαθήκην — — παραλειφθεῖν: — c. 4 (restit.).

tur ei hereditas. nam et si quid fuerit relictum liberis prohibentis, foret ut [relicto] caderent, quamvis eius non fuissent in potestate. fr. 1. § 1. D. 29, 6.

Qui dolo fecit quominus testes ingrederentur cadit hereditate, non vero si non ipse, sed frater eius prohibuerit. fr. 2. § 1.

Si vir ab uxore heres scriptus non dolo aut vi sed blanditiis vetuerit fieri codicillos in damnum sibi, non delinquit, neque ei aufertur hereditas. fr. 3.

Qui quem testari prohibuerit et ipse utpote ab intestato heres lucro reicitur. c. 2. C. 6, 34.

Si quis impedierit quendam testari vel cum coepisset testari, complere impedierit testamentum, tenetur quidem et ei qui propter impedimentum damno adfectus est, qui nempe heres seu legatarius scribendus fuerat nisi ille prohibuisset: et si quid ultra exsuperat, publicum erit et ipse in exilio ceteram vitam exiget. — — — — —

— — — — — c. 4.

B. μγ'. ι. ε'.

ΤΙΤΛΟΣ Ε', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΕ'

περὶ διαθηκῶν παραστάσεων.

Εἰ ὁ ἔχων τὴν διαθήκην ἐτέρω παράθηται, ἐκάτερος ἐνάγεται κἄν νεοκόρος ἢ ταβουλάριος ἢ, ᾧ παρετέθη· εἰ δὲ δοῦλος, ὁ δεσπότης κατέχεται: — fr. 3. § 2—4. D. 43, 5.

Παραστατικόν ἐστὶ τὸ νόμιμον παράγγελμα· παρυστᾶ δὲ ὁ ἐν χερσὶ τινι διδοὺς κατέχειν τὴν διαθήκην· παρὰ ἄρχοντι δεῖ δὲ παρυστᾶν ὥστε καὶ τοὺς σφραγιστὰς ἐπιγινῶναι τὰς σφραγίδας καὶ εἰ μὴν πείθειν αὐτῷ καταφρονῶσι — — fr. 3. § 7—9.

Εἰ δὲ τις ἐπίτροπος ὦν καταφθαρεῖ τὴν διαθήκην, αὐτὸς οὐχ [ὁ] ὄρφανος ἐνάγεται. fr. 4.

ΤΙΤΛΟΣ ς', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΕ'

αἱ διαθήκαι κατὰ ποῖον τρόπον ἀνοίγονται καὶ θεωροῦνται καὶ μεταγράφονται.

Ἐάν τις ἀρνεῖται τὴν ἰδίαν σφραγίδα, ὑπόπτος μὲν ἔστιν ἡ διαθήκη· ἀνοίγεται δέ.⁶ fr. 1. § 2. D. 29, 3.

¹ Ex Cod. par. 1367 H. ² Ex Syn. F. ex cod. par. laudato H. ³ Cf. Cod. par. cit. H.: cod. αὐτὸς ὁ κληρονόμος. ⁴ Cf. Cod. cit. H. ⁵ hab. Syn. sed cod. ambr. plura addit, quae in Syn. propter homoeoteleuton exciderunt, quaeque maximi sunt facienda: agitur enim de lege restituta. ⁶ hab. Syn.

TITULUS V, LIBRI XXXV

de testamentorum exhibitionibus.

l. 43. t. 5.

Si quis habens testamentum alteri commendaverit, uterque convenitur, sive neocorus sive tabularius sit, penes quem sit depositum; si vero servus, dominus tenetur. fr. 3. § 2—4. D. 43, 5.

Exhibitorium est (hoc) interdictum. Exhibet autem is qui alicui copiam testamenti apprehendendi facit. Apud magistratum autem exhibere oportet, ut signatores signa agnoscant et si ei parere contemnunt — — fr. 3. § 7—9.

Si quis cum tutor esset deleverit testamentum, ipse non pupillus convenitur. fr. 4.

TITULUS VI, LIBRI XXXV

quo modo testamenta aperiuntur et inspiciuntur et transcribuntur.

Si quis infititur suum [esse] sigillum, in suspicionem quidem est testamentum, sed aperiatur. fr. 1. § 2. D. 29, 3.

- fol. 23^v. τὸ δικαίωμα τῆς διαθήκης δημόσιόν ἐστιν.¹
fr. 2 pr. D. 29, 3.
- Πρὸς διαθήκην ὁρᾷ τὸ ἐν οἰαδήποτε ἕλῃ γεγραμμένον καὶ περιέχον τὴν βούλην τὴν ὑστέραν· καὶ οὐ μόνον ἢ ἀνθεντική, ἀλλὰ καὶ ἢ ὀρφανική περιέχεται τῷ νόμῳ. fr. 2. § 2 ib.
- Ἐὰν πολλαὶ εἰσιν αἱ διαθήκαι καὶ θέλη τις, πᾶσαι προφέρονται.² fr. 2. §. 3.
- Εἰ δὲ λέγεται ζῆν ὁ ποιήσας, εὐλόγως ὁ πραιτωρ ἐὰν φανῇ αὐτὸν ζῆν ἐπιτρέπει μὴ προκομισθῆναι. fr. 2 § 4 ib.
- γ'. Αὐτῷ τῷ κληρονόμῳ ὥσπερ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τῆς κληρονομίας πράγμασι καὶ ἡ ἀπαιτοῦσα ἴδια πράγματα ἀγωγῇ ἀποκρουθέντα ἀρμόζει. fr. 3 ib.
- δ'. Ὅτε διαθήκη ἐν πρώτοις ἀνοίγεται, ἀναγκάζονται παρεῖναι οἱ μάρτυρες καὶ τὰς οἰκείας ἐπιγνώσκων σφραγίδας ἢ ἀρνεῖσθαι αὐτάς· δημοσία γὰρ συμφέροι τὰς τελευταίας βουλήσεις ἐρρῶσθαι.³ fr. 4. 5 ib.
- ε'. Ἐὰν ἄπεστι μάρτυς, πέμπεται ὅπου διάγει ἢ διαθήκη εἰς τὸ ἐπιγνῶναι τὴν σφραγίδα, οὐ μὴν αὐτὸς ἐνάγεται· ἄδικον γάρ ἐστιν, ἐπιζήμιόν τι γίνεσθαι τὸ ἴδιον ὀφείκειον· εἰ δὲ πάντες ἀπολιμπάνονται καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν αὐτὴν ἀνοίγειναι, ὁ ἄρχων παρασκευάζει παρόντων ἀνδρῶν ἐπιλήπτων ἀνοίγειναι καὶ μεθ' ὃ μεταγραφῇ καὶ γνωσθῆ πάλιν ἀνασφραγίζεται διὰ τῶν αὐτῶν καὶ πέμπεται ὅπου εἰσὶν οἱ πρώτοι μάρτυρες εἰς τὸ ἐπιγνῶναι τὰς ἰδίας σφραγίδας: — fr. 7 ib.

B. κβ'. ἰ δ'.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΕ'

περὶ τῶν ἐν διαθήκῃ χαραγμένων ἢ περικλουβισθέντων ἢ ἀπαλειφθέντων.

- α'. Τὰ περιχαραγμένα ἢ περισφραγισθέντα ἢ ἀπαλειφθέντα εἰ κατὰ πρόνοιαν ἢ εἰδήσιν τοῦ διατιθεμένου ἀκυρὰ εἰσιν, εἰ δὲ ἄλλως, ἐρρωται κἂν ἐν τινι μέρει τῆς διαθήκης εἴπεν αὐτὸς ταῦτα πεποιηκέναι· τότε δὲ ἀπαιτοῦνται, ὅτε θεωρεῖσθαι καὶ ἀναγινώσκεσθαι δύνανται ἢ ἀποδειχθῆναι δύνανται κἂν μὴ ἀναγινώσκωνται· ἐπειδὴ καὶ ἡ διαθήκη, εἰ καὶ μὴ φαίνεται, ἐρρωται τὰ ἐν αὐτῇ· ἀλλὰ τοῦτο ὅτε πρὸ τοῦ πληρωθῆναι τὴν διαθήκην γέγονεν τὰ λεχθέντα: —⁴
fr. 1 pr. — § 2. D. 28, 4.

Ἐὰν ὁ διαθέμενος χαράξῃ αὐτὴν, ἀκυροῦται, οὐ μὴν ἐὰν ἕτερος παρὰ γνώμην αὐτοῦ. fr. 1. § 3.

- fol. 16^r. Ἐὰν ὁ διαθέμενος προεγράψῃ κατὰ μῖσον ἐνὸς τῶν κληρονόμων χαράξαι τὴν διαθήκην καὶ εὐρέθῃ ἐσφραγισμένη, εἰ μὲν αὐτοῦ μόνου τὸ

¹ Ex schol. Basil. F. H.   ² An fuerit: [πάσας προσηνεχθῆναι] πᾶσαι π. ?   ³ hab. Syn.   ⁴ hab. Syn.

Documentum testamenti publicum est.

fr. 2 pr. D. 29, 3.

Ad testamentum pertinet quod in qualibet materia scriptum est et ultimam continet voluntatem et non solum principale, sed et pupillare lege continetur. fr. 2. § 2.

Si plura sint testamenta, si quis velit, omnia proferuntur. fr. 2. § 3.

Quod si dicitur vivere testator, recte praetor eum pareat eum vivere permittit non proferri. fr. 2. § 4.

Ipsi heredi sicuti in ceteris hereditatis rebus ad exhibendum actio competit. fr. 3.

Cum testamentum in primis aperitur, coguntur adesse testes et propria cognoscere sigilla vel ea negare; publice enim interest ultimas valere voluntates. fr. 4. 5.

Si absit testis, mittitur ubi moratur testamentum ut agnoscat sigillum; non vero ipse abducitur; iniquum enim est damnosum cui esse suum officium. si vero omnes absint et oporteat testamentum aperiri, magistratus curabit praesentibus viris bene acceptis aperiri et postquam transcriptum et recognitum est rursus resignatur per eosdem et mittitur ubi sunt priores testes ut agnoscant sua sigilla. fr. 7.

TITULUS VII, LIBRI XXXV

l. 28. t. 4.

de iis quae in testamento raduntur vel inducuntur vel delentur.

Quae rasa, resignatave vel deleta sunt, si consulto vel scienter a testatore, inrita sunt; si aliter, valent, quamvis in aliqua parte testamenti dixerit se ea fecisse; tunc autem petuntur, cum inspicere et legi possint vel probari possint quamvis non legantur. Nam et testamentum (ipsum) etiam si non appareat, valent quae in eo scripta sunt; sed id cum ante quam compleatur testamentum facta sint ea quae dicta sunt. fr. 1 pr. — § 2. D. 28, 4.

Si testator id deleverit, inritum fit; non vero si aliter contra voluntatem eius. fr. 1. § 3.

Si testator inscripserit in odium unius heredis cancellasse testamentum et inveniatur signatum, si eius tantum nomen cancellatum sit et substitutum

ὄνομα ἐχαράγη καὶ ὑποκατάστατον εἶχεν, μόνος αὐτὸς ἀπαιτεῖται καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ καταλειφθέντα κληγάτα δίδονται ὅτε μόνην τὴν ἔστασιν αὐτοῦ ἠθέλησεν ὁ διαθέμενος ἀκυροῦσθαι. εἰ δὲ καὶ οὖν πάντων τῶν κληρονόμων τὰ ὀνόματα περιεχάραξεν, τότε ζητοῦμεν πότερον αὐτὸν μόνον ἠθέλησε ζημιῶσαι ἢ καὶ τοὺς ἄλλους δι' αὐτόν. ἐν ἀμφιβόλῳ δὲ καὶ αἱ ἐνστάσεις τῶν λοιπῶν καὶ τὰ κληγάτα ἔρρωται διὰ τὸ φιλένθρωπον αὐτοῦ.

fr. 2. D. 28, 4.

γ'. Ἐὰν τὰ ὀνόματα τῶν κληρονόμων ὁ διαθέμενος χαράξῃ, καὶ ἀρμόσῃ κληρονομία ὡς ἀνυπόστατος τῷ δημοσίῳ, τὰ μὴ χαραγμένα κληγάτα δίδονται, αἱ δὲ ἐλευθερία, κἄν χαραγῶσιν, ἀρμόζουσιν.

fr. 3 ib.

δ'. Ἐὰν ἐκ πολλῶν ὁμοίων διαθηκῶν ἅμα γραφειῶν ἀπαλείψῃ τινὰς ὁ διαθέμενος, ἐκ τῶν λοιπῶν οἱ γεγραμμένοι κληρονομοῦσιν, εἰ μὴ δείξωσιν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου, ὡς ἀδιάθετος ἠθέλησεν ἀποθανεῖν.

fr. 4 ib.

ΤΙΤΛΟΣ Η', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΕ'

περὶ παίδων καὶ κνοφοροῦμένων παίδων καὶ κληρονόμων ἐνστάσεων ἢ ἀποκλήρων ἢ ἀνημονεύτων ἐσθέρτων ἐν διαθήκῃ.¹

α'. Ὀνομαστὶ² ἀπόκληρον ποιῆσαι ἐστὶ τὸ ὄνομα ἢ τὸν χρηματισμὸν ἢ τὸ ἐπώνυμον.³ fr. 1. D. 28, 2.

β'. Τὸ εἰπεῖν ὁ υἱός μου ἀπόκληρος ἐστὼ, εἰ μὲν μόνος ἐστίν, ἔρρωται· εἰ δὲ πολλοί, οὐδεὶς ἀπόκληρος ἐγένετο.

fr. 2 ib.

Κἄν τὸν υἱὸν ἀπόκληρον ποιήσω καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ ἔγγονον ἀνημόνευτον ἐάσω καὶ μετὰ θάνατόν μου πρὸ κληρονομίας ὁ υἱός ἀποθάνῃ, οὐκ ἔρρηξεν τὴν διαθήκην ὁ ἔγγονος· εἰ καὶ μέντοι παραιτήσεται ὁ γεγραμμένος, γίνεται μου νόμιμος κληρονόμος. εἰ δὲ ὁ υἱός μου μετὰ θάνατόν μου ἐν αἰχμαλωσίᾳ τελευτήσῃ, ῥήσσει τὴν διαθήκην ὁ ἔγγονος: —

fr. 9. § 2.

Ἐὰν ἐν τῷ πρώτῳ βαθμῷ μερικῶς ὁ υἱός γραφῇ κληρονόμος οὐκ ἀναγκαίως ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀπόκληρος γίνεται.

fr. 14. § 1 ib.

ιδ'. Τὸν υἱὸν μου γράψας κληρονόμον καὶ ὑποκαταστήσας αὐτῷ τὸν ἐξ αὐτοῦ ἔγγονον, ἀνημόνευτον εἶασα τὸν κνοφορούμενον. ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ἀποθάνῃ ὁ υἱός καὶ ὁ κνοφορούμενος μὴ τεχθῇ, ὁ ἔγγονος κἄμοι καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ γίνεται κληρονόμος· εἰ δὲ μόνος ὁ υἱός ἐγράφη καὶ οὐκ εἶχεν ὑποκατάστατον, ἐπειδὴ ἐν τῷ τελευτῶν αὐτὸν δῆλον γέγονε μηδένα⁴ κληρονομεῖν

¹ Differt inscriptio ab ea, quam exhibet ind. Coislinaeus; congruit tamen cum Tit. ² Caput ex Syn. exhibent F. H. ³ suppl. εἰπεῖν (quod forte excidit ex seq. τὸ εἰπεῖν). ⁴ μὴ δυνάμενα cod.

habuerit, hic solus petit et ab eo relicta legata solvuntur, cum solam institutionem voluerit testator infirmari. Si vero omnium heredum nomina cancellaverit, tunc quaeremus, utrum illum solum voluerit punire an vero et ceteros propter eum. in dubio verum et institutiones ceterorum et legata valent propter humanitatem. fr. 2. D. 28, 4.

Si nomina heredum testator cancellaverit, et competat hereditas ut subiecto carens fisco; legata non cancellata solvuntur et libertates, quamvis sint cancellatae, debentur. fr. 3.

Si ex pluribus similibus testamentis simul scriptis, quaedam deleverit testator ex ceteris scripti heredes fient, nisi probaverint [heredes] legitimi, voluisse intestatum decedere. fr. 4.

TITULUS VIII, LIBRI XXXV

de liberis et de iis qui in utero sunt (et) heredibus institutis vel exheredatis vel sine mentione praeteritis in testamento.

Nominatim exheredem facere est nomen vel praenomen vel cognomen [dicere]. fr. 1. D. 28, 2.

Si quis dicat: „exheres esto filius meus“, valet [exheredatio] si unus sit [tantum]; si vero plures [sint], nemo exheres factus est. fr. 2.

Quamvis filium exheredem fecero et ab eo nepotem praeteriero et post mortem meam ante additionem filius moriatur, non rumpit testamentum nepos: si vero repudiet hereditatem scriptus fit mihi iustus heres. sin autem filius meus post mortem meam in captivitate moriatur, rumpet testamentum nepos. fr. 9. § 2.

Si in primo gradu pro parte filius scriptus sit heres non necessario ex ceteris exheres est. fr. 14. § 1.

Filium meum cum heredem scripsissem eique substituissem ex eo nepotem, sine mentione praeterii qui in utero erat. si interim filius moriatur et postumus non nascatur, nepos et mihi et patri suo heres fit. si vero solus filius institutus est et non habuit substitutum, quoniam moriente eo certum factum est neminem heredem fore ex testamento, ab intestato heres fit mihi ipse nepos, sicuti fit

ἐκ τῆς διαθήκης ἐξ ἀδιαθέτου μοι κληρονομεῖ αὐτὸς ὁ ἔγγονος ὡς περὶ γίνεται ὅτε ὑπὸ ἐξουσιω-
τικῆν αἴρεσιν ὁ υἱὸς γραφεὶς ἀποθνήσκει πρὶν ἢ
πληρώσει αὐτήν. fr. 16. D. 28, 2.

εἰ'. Ἐὰν ληγατεύσω τῷ υἱῷ μου καὶ εἶπω αὐτὸν
ἐκ τῶν λοιπῶν εἶναι ἀπόκληρον, οὐκ ἔρρωται
ἐπειδὴ οὔτε ἡ τῶν δήλων πραγμάτων ἐνστάσις
ισχύει. fr. 19.

ισ'. Ἐὰν τὸν υἱὸν ἀπόκληρον ποιήσας πάλιν αὐτὸν
γράψω κληρονόμον, γίνεται κληρονόμος. fr. 21.

Ὁ ὑπεξούσιος ὑπὸ αἰτιατῆν αἴρεσιν γραφόμενος κληρονόμος καὶ ὑπὸ τὴν ἐναντίαν ἀπόκλη-
ρος, ἐὰν ἐκατέρως ἠρτημένης ἀποθάνῃ, ἐξ ἀδια-
θέτου αὐτὸς δοκεῖ γενέσθαι κληρονόμος. fr. 28 pr.

κθ'. Ἐὰν τὸν αὐτεξούσιον ἀπόκληρον ποιήσω καὶ
τὸν ὑπεξούσιον ἀμνημόνευτον, ὁ μὲν αὐτεξούσιος
οὐ δύναται κινήσαι τὴν ἐναντίωσιν κατὰ τῆς δια-
θήκης, ἐξ ἀδιαθέτου δὲ καλεῖται ἐκάτερος. fr. 32.

λγ'. Ἐὰν τις διατιθέμενος οὕτως εἴπῃ· ἐὰν υἱὸς ἢ
θυγάτηρ τεχθῆ μοι εἴσω δέκα μηνῶν μετὰ
τὴν ἐμὴν τελευτήν, ἢ οὕτως· ἐὰν υἱὸς ἢ θυγά-
τηρ ὅστις εἴσω δέκα μηνῶν τῶν ἐγγυτά-
των τῷ θανάτῳ μου τεχθῶσι, κληρονόμοι
ἔστωσαν, εἴτε ζῶντος αὐτοῦ τεχθῶσιν, εἴτε μετὰ
θάνατον αὐτοῦ, εἴσω τῶν δέκα μηνῶν ἔρρωσθαι
τὴν διαθήκην· ἄτοπον γὰρ ἐστὶν ἀφανίσει διαθή-
κην ἀνδρὸς μηδαμοῦ βουληθέντος τοὺς κνοφορου-
μένους ἀμνημονεύτους καταλείπειν:— c. 1. C. VI, 29.

cum sub eam condicionem quae in eius potestate
sit scriptus filius moriatur antequam eam adimpleat.
fr. 16. D. 28, 2.

Si legavero filio meo et dixero eum ex ceteris
exheredem esse, non valet, quia neque certarum
rerum institutio valet. fr. 19.

Si filio exheredato, rursus eum scripsero here-
dem, heres fit. fr. 21.

Suus sub condicione, quae non esset in eius
potestate, heres scriptus et sub contraria exheres
factus, si utraque pendente moriatur, ab intestato
videtur heres decedere. fr. 28 pr.

Si filium in potestate mea exheredem fecero et
emancipatum sine mentione praeteriero, emancipatus
non potest petere contra tabulas bonorum posses-
sionem; ab intestato autem uterque vocatur. fr. 32.

Si quis in testamento ita dixerit: „si filius vel
filia nascatur mihi intra decem menses a morte
mea“ aut sic: „si filius vel filia intra decem menses
proximos a morte mea nascantur, heredes sunt“
sive vivo eo nascantur, sive post mortem eius intra
decem menses, valet testamentum; absurdum est
enim inritum fieri testamentum eius qui minime
voluerit postumos [suos] sine mentione praeterire.
c. 1. C. 6, 29.

B. κγ'. ι
Διγ. ι. ε'

ΤΙΤΛΟΣ Θ', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΕ'

περὶ κληρονόμων ἐνστάσεως καὶ ὑποκαταστάσεως.

κβ'. Οὕτως εἶπον· πέτρος καὶ παῦλος ἢ ὅστις
ἐξ αὐτῶν ζῆ ἔστω μου κληρονόμος, εἰ μὲν
οἱ δύο ζῶσι, κληρονομοῦσιν· εἰ δὲ ὁ εἷς ἐτελεύ-
τησεν, ὁ ἕτερος εἰς τὸ πᾶν κληρονομεῖ. ἐνεστὶ γὰρ
τῇ ἐνστάσει σιωπηρὰ ὑποκατάστασις· τὸ αὐτὸ
καὶ ἐπὶ ληγάτου ὡσαύτως καταλειφθέντος:—
fr. 24—26. D. 28, 5.

fol. 27'. Τοὺς δούλους τῶν δυναμένων γράφεσθαι
κληρονόμων δυνάμεθα γράφειν κληρονόμους· ὁ
γὰρ δούλος ἐκ προσώπου τοῦ δεσπότη αὐτοῦ
ἔχει τοῦ κληρονομεῖν ἐξουσίαν. καὶ τὸ κληρο-
νομαῖον γράφομεν· δεσποῖνα γὰρ ἐστὶν ἡ κληρο-
νομία τόπον ἔχουσα τοῦ τελευτήσαντος:—
fr. 31 pr. § 1. D. 28, 5.

λβ'.¹ Τὰ μέντοι χρέα πρὸς ὃ κατὰ τὸ ἀκριβὲς
κληρονομεῖται, τούτῃσιν ἀνὰ ἡμισυ δίδονται καὶ
ἐὰν ὑπερβαίῃ τὸ κατὰ τοῦ ἐνὸς ἀρμόζον χρέος
τὸ καταλειφθὲν αὐτῷ πρᾶγμα, ἀκυροῦται ἢ ἐν-

¹ β cod.

TITULUS IX, LIBRI XXXV

de heredum institutione et substitutione.

Ita dixi: „Petrus et Paulus vel uter ex eis
vivet esto mihi heres“: si quidem uterque vivet,
[uterque] heres fiet; si autem alter decesserit,
alter in solidum heres fiet. inest enim institutioni
tacita substitutio: idem [est] et in legato hoc modo
relicto. fr. 24—26. D. 28, 5.

Servos eorum qui heredes institui possunt licet
heredes scribere; nam servus ex persona domini
sui habet testamentifactionem. Et servum heredi-
tarium [recte] instituimus: domina enim est here-
ditas locum habens defuncti. fr. 31 pr. § 1. D. 28, 5.

Onera vero, secundum id ex quo reapse here-
des fiunt, idest pro semisse dantur. et si excedat
debitum, quod contra alterum competet, rem ipsi
relictam, nullius momenti est institutio. Fal-

l. 28. Dig.
t. 5.

- στασις. καὶ τοῦ φαλκιδίου χώραν λαμβάνον-
τος ἐκάστω περιποιεῖται τὸ τρίτον τῆς οἰκείας
ἐνστάσεως, τουτέστι τοῦ ἡμίσεως τῆς οὐσίας· εἰ
δὲ τέως ἀμφιβάλλεται τὰ περὶ τοῦ φαλκιδίου
ἀλλήλους ἀσφαλιζέσθωσαν: —¹ fr. 35. § 1.
- λζ'. Δύο γράψας κληρονόμους εἶπον αὐτοὺς ἐντὸς
προθεσμίας ποιῆσαι μοι μνημεῖον· εἰ δὲ μὴ
ἐκαστος αὐτῶν ποιήσῃ πάντας ἀποκληρονόμους
εἶναι· ἐὰν ὁ εἷς παραιτήσῃται τὸν κληρονόμον, ὁ
ἄλλος ποιῶν τὸ μνημα κληρονομεῖ. οὐδεὶς γὰρ
ἐξ ἄλλοτριῶν φάκτου ἢ ἐνέχεται κληρονομία ἢ
ἀποκληρονομῶν γίνεται. fr. 44.
- μγ'. Ἡ δέσποια τὸν ἐπὶ μοιχείᾳ αὐτῆς κατηγορού-
μενον δοῦλον ἀχρήστως πρὸ ψήφου γράφει ἐλεύ-
θερον ἢ κληρονόμον: —² fr. 48. § 2.
- μδ'. Αἰρετικὴ ἐνστάσις ἐστὶ τὸ εἰπεῖν· „ἐὰν εἰσω
τῶν ἐβδομήκοντα ἐτῶν ἀποθάνω, ἔστω κληρο-
νόμος πέτρος“: — fr. 56 ib.
- νε'. Δύναμαι περὶ τοῦ παρόντος δεκτικῶς λέγειν·
„ἔστω μου οὗτος κληρονόμος“: — fr. 58 pr.
- νς'. Καὶ εἰς παρελθόντα καιρὸν συντέθηται ἀπο-
κήρυξις οἶον· „διὰ τοῦτο γὰρ ἀπόκληρον γέγραφα
σε, ἐπειδὴ ἠθέλησά σε ἀρκεσθῆναι τῇ προικί
σου“: — fr. 61.
- νζ'. Ἐὰν πολλοὺς ἔχων φίλους πέτρος γράψω
πέτρον κληρονόμον καὶ μὴ δηλοῦται ποῖον, ἀχρη-
στός ἐστιν ἡ ἐνστάσις: — fr. 62. § 1 ib.
- νς'. Τὸ ληγατεῦσαι με ἀπὸ τοῦ μὴ γραφέντος
κληρονόμου οὐ ποιεῖ αὐτὸν κληρονόμον οὐδὲ τὸ
παραθέσθαι αὐτῷ τὸν δοῦλον μου ἀπελεύθερον
οὔτε τοῦτο περιποιεῖ ἐλευθερίαν. fr. 65 ib.
- νη'. Οὕτως εἶπον· πέτρος ἐὰν εἰς τὸ καπιτό-
λιον ἀνέλθῃ κληρονόμος ἔστω· πέτρος κλη-
ρονόμος ἔστω· τὸ ὕστερον κρατεῖ. fr. 67.
- fol. 27^v.
ξβ'. Καὶ ὁ μὴ δεκτικὸς τοῦ παντὸς γίνεται τοῦ
ἀπόρου κληρονόμος εἰς ὀλόκληρον: — fr. 72. D. 28, 5.
- Ἐὰν ὁ ἀμνημόνευτος υἱὸς ὑπεκατέστη τῷ
κληρονόμῳ οὐκ ἐξ ἀδιαθέτου ἀλλ' ἐκ διαθήκης
κληρονομεῖ, ἐπειδὴ εἰ καὶ ἐξωτικὸς ὑποκαταστῆ
καὶ ἀπόκληρος γένηται ἀπ' αὐτοῦ ὁ υἱὸς, ἐκ τοῦ
ὑποκαταστάτου ἔρρωται ἡ διαθήκη: — fr. 75.
- Εἰ καὶ ἐν κωδικέλλοις κληρονομία οὐ δίδεται,
ὁμως ἐν αὐτοῖς δυνατὸν τὸ ὄνομα τοῦ κληρονό-
μου σαφηνίζειν, ὅταν ἐν διαθήκῃ εἶπω· „κληρο-
νόμος ἔστω ὃν ἐν ἐν τοῖς κωδικέλλοις ποιήσω
κληρονόμον“ καὶ ὁ τοιοῦτος τὸ λεῖπον ταῖς ἐν
διαθήκῃ διανεμηθείσαις δώδεκα οὐγκίαις λαμ-
βάνει: —³ fr. 77 ib.
- cidia autem locum habente, utriusque servatur tertia
pars suae institutionis, idest dimidiae hereditatis;
quod si adhuc incertum sit an falcidia locum
habeat, invicem caveant. fr. 35. § 1.
- Duobus heredibus scriptis, dixi eos intra diem
facturos mihi monumentum et nisi uterque fecerit
omnino exeredes fore: si alter hereditatem repu-
diavit, alter monumentum faciendo heres fiet. nemo
enim per alienum factum vel hereditati illigatur
vel exheres fit. fr. 44.
- Domina servum reum adulterii cum ipsa ad-
missi postulatum frustra ante sententiam liberum
scribit vel heredem. fr. 48. § 2.
- Condicionalis institutio est si quis dicat: „si
intra septuaginta annos decessero, esto Petrus
heres“. fr. 56.
- Possum praesentem monstrando dicere: „hic mihi
heres esto.“ fr. 58 pr.
- Et in praeteritum tempus confertur exhereditatio
veluti: „ideo te exheredem scripsi, quia volui te
contentam esse tua dote.“ fr. 61.
- Si plures amicos Petros habens, Petrum here-
dem scripsero et non appareat quem, inutilis est
institutio. fr. 62. § 1,
- Eo quod legatum reliquero ab illo qui heres
scriptus non sit, non fit ille heres; neque si ei
commendatus sit servus meus tanquam libertus ei
libertatem acquirit. fr. 65.
- Si dixi: „Petrus si in Capitolium ascenderit
heres esto: Petrus heres esto“, secunda scriptura
potior erit. fr. 67.
- Et qui solidum capere non potest eius qui non
est solvendo in solidum heres fit. fr. 72. D. 28, 5.
- Si filius praeteritus heredi substitutus fuerit,
non ab intestato sed ex testamento heres fit; quia
etiam si extraneus fuerit substitutus et sit ab eo
exheredatus filius, a substituto valet testamentum.
fr. 75.
- Licet in codicillis hereditas non detur, tamen
in illis potest nomen heredis manifestari, cum in
testamento dixerō: „heres esto quem in codicillis
heredem fecerō“ et hic quod residuum mansit ex
duodecim uncis in testamento distributis capit.
fr. 77.

¹ Cf. τὴν πείραν 41 § 13.² hab. Syn.³ hab. Syn.

Ὁ γράφων τινὰ εἰς δύο μέρη καὶ ἕτερον εἰς τρεῖς οὐγκίας, δοκεῖ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ διαιρεῖν εἰς ἑννέα οὐγκίας· πολλάκις γὰρ ἀπὸ τῆς γείτονος γραφῆς τὰ ἀσαφῆ σημαίνεται, ὡς ἐπὶ νούμμων ληγατευθέντων ὧν τὸ εἶδος οὐκ ἐξεφωνήθη: —

fr. 78. § 1 ib.

Ἐὰν γράψω σε εἰς ὅσον δύνασαι κατὰ νόμον λαβεῖν καὶ εἰς τὸ λοιπὸν πέτρον καὶ εὐρεθῆς τοῦ παντὸς δεκτικὸς, ὁ πέτρος οὔτε ἐνστάτος οὔτε ὑποκάταστος ἔσται· εἰ δὲ μὴ εἶπω εἰς τὸ λοιπὸν ἐξ ἴσου κληρονομεῖται· εἰ δὲ μηδὲν δύνασαι λαβεῖν, ὁ πέτρος εἰς τὸ πᾶν κληρονομεῖ: —

fr. 78. § 3. 79. 80.

οη'. Οὐ δεῖ τὸν βασιλέα δίκης χάριν γράφασθαι κληρονόμον.

fr. 91 ib.

B. κη'. ι. ε'.

ΤΙΤΛΟΣ Ι', ΒΙΒΛΙΟΥ ΛΕ'

περὶ ὑποκαταστάσεως τελείων καὶ ἀνήθων.

Ὁ κληρονόμος παρὰ τοῦ πρὸς γραφόμενος καὶ τῷ ὀρφάνῳ ὑποκαθιστάμενος, δύναται δεκτικὸς εἶναι ἐν τῷ τελευτῶν τὸν ἀνήθων ἂν μὴ ἦν τῷ καιρῷ τῆς τοῦ πρὸς τελευτῆς καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου: —

fr. 11. D. 28, 6.

Ὁ τοῦ πρὸς κληρονομήσας καὶ ὑποκαταστάς τῷ ἀνήθῳ ἀδελφῷ δύναται παραιτεῖσθαι τὴν τοῦ πρὸς καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ καταδέχεσθαι· ἐπειδὴ καὶ τὴν διαθήκην εἰ παραιτήσεται ἐξ ἀδιαθέτου αὐτοῦ κληρονομεῖ. τὰ δὲ ἐν τῇ ὑποκαταστάσει ληγάτα μόνα δίδωσι παρὰ τὸν φαιλκιδιον οὐ κατὰ τὸ εἰωθὸς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς οὐσίας τοῦ πρὸς ἀλλὰ τοῦ ὀρφανοῦ.

fr. 12 ib.

fol. 46'. Εἰ δὲ εἰς μακρότερον¹ χρόνον συντεθῆ ἢ ὑποκατάστασις, ὅμως τῇ ἡβῇ πάυεται.

fr. 13. D. 28, 6.

Ἡ ἀθθεντικὴ καὶ ἡ ὀρφανικὴ μία ἔστι καὶ ἀρκεῖ τὴν ἀθθεντικὴν ἐσφραγίσθαι: —

fr. 20 ib.

κ'. Ὁ ὀρφανικὸς ὑποκατάστατος τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ ἐὰν κινήσῃ τὴν ἐναντίωσιν κατὰ τῆς τοῦ πρὸς διαθήκης, ἐκπίπτει τῆς ὑποκαταστάσεως.

fr. 22 ib.

κδ'. Ὁ τοῦ ὑποκαταστάτου ὑποκατάστατος καὶ τοῦ κληρονόμου ἔστιν ὑποκατάστατος.

fr. 27 ib.

κε'. Ἐὰν ἐν αἰχμαλωσίᾳ τελευτήσῃ ὁ πῆρ ἔρρωται ἢ παρ' αὐτοῦ γενομένη ὀρφανικὴ ὑποκατάστασις· εἰ δὲ καὶ ζῶντος τοῦ πρὸς ... ἔχει²· εἰ γὰρ τελευτῶντος τοῦ πρὸς ἔφηβος ὕς αἰχμαλωτισθῆ, οὐκ αὐτὸς ἀλλ' ὁ πῆρ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖται: —

fr. 28 ib.

Καλῶς ἢ μηρ γράφει τὸν υἱὸν κληρονόμον ὅταν δέκα καὶ τεσσάρων ἐτῶν γένηται καὶ ὑποκαθιστᾷ αὐτῷ εἰ μὴ γένηται κληρονόμος.

fr. 33 ib.

¹ cod. μικρ— ² quaedam exciderunt.

Qui unum ex duabus partibus et alterum ex tribus uncis instituerit, videtur hereditatem suam in novem uncias dividere; saepe enim ex vicina scriptura explicantur obscura, sicuti cum nummi legantur, quorum species non est indicata.

fr. 78. § 1.

Si instituero te ex eo quod per legem capere potes et in reliquum Petrum et inveniaris solidi capax, Petrus neque institutus neque substitutus fiet; si vero non dixerō in reliquum ex aequo heres fit: et si nihil capere potes, Petrus in solidum heres fit.

fr. 78. § 3. 79. 80.

Non oportet imperatorem litis causa heredem scribere.

fr. 91.

TITULUS X, LIBRI XXXV

l. 28. t. 6.

de substitutione puberum et impuberum.

Heres a patre scriptus et pupillo substitutus potest capax esse, cum moritur pupillus, quamvis non fuerit tempore mortis patris, et contra.

fr. 11. D. 28, 6.

Heres patris institutus et pupillo substitutus fratri, potest patris hereditatem repudiare et fratris amplecti; quia et si testamentum repudiavisset, ab intestato heres eius foret. legata autem solum praestat, quae secundis tabulis relicta sunt, deducta falcidia, non, ut fieri solet, secundum quantitatem substantiae patris sed pupilli.

fr. 12.

Si in longius tempus differatur substitutio, tamen pubertate cessat.

fr. 13. D. 28, 6.

Principale et pupillare testamentum unum sunt et sufficit principale signatum esse.

fr. 20.

Pupillo fratri suo substitutus si contra patris tabulas possessionem petierit, cadit a substitutione.

fr. 22.

Substituti substitutus etiam heredis est substitutus.

fr. 27.

Si in captivitate decesserit pater valet ab eo facta pupillaris substitutio. et si vivo patre — — nam si mortuo patre filius pubes in captivitate sit ductus, non istius sed patris hereditas ab intestato defertur.

fr. 28.

Recte mater scribit filium heredem, cum quatuordecim annorum fuerit et substituit ei nisi factus fuerit heres.

fr. 33.

Ἐὰν τῷ ὑστέρω τελευτῶντι τῶν ἐμῶν ἀνήβων ὑποκαταστήσω σε καὶ ἕμα τελευτήσωσιν, ἐκατέρου γίνῃ κληρονόμος· τελευταῖος γὰρ λέγεται ὁ μὴ ἔχων τὸν προλαμβάνοντα κἄν μηδεὶς αὐτῷ ἔπεται: — fr. 34 pr. ib.

Εἰ καὶ μὴ ἐναντίωσις κινήθῃ κατὰ τῆς τοῦ πρὸς διαθήκης, ὅμως ἡ ὀφθαλμικὴ ὑποκατάστασις ἔρρωται καὶ δίδονται τὰ παρὰ τοῦ ὑποκαταστάτου ληγατευθέντα. fr. 34. § 2.

Ἐὰν ὑποκαταστήσω θυγατρὶ ἢ ἐγγόνῳ τάξιν υἱοῦ ἐπέχοντι ἢ μετὰ τὴν διαθήκην ἐσχιζότι καὶ ἐν τῷ τελευτῶν με μὴ εὐρεθῶσιν ἐν τῇ γαμηλίᾳ μου, ἀκυροῦται ἡ ὑποκατάστασις. fr. 41. § 2.

Ἐὰν ἀξιώσῃ τὸν ἀνήβον ὁ πῆρ ὑποκαταστήσαι τιμὴν τὴν κληρονομίαν, ἀνήβον τελευτῶντα, ἀναγκάζεται ὁ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος τοῦ ἀνήβου παρακρατῶν τὸν φαλκιδιον ἀποκαταστήσαι τὸ φιδεικόμισσον. τὸ αὐτὸ γὰρ ἐστὶν ἐπὶ ἐρήβου. ταῦτα, ἐὰν ἔρρωται ἢ τοῦ πρὸς διαθήκης. εἰ γὰρ ἀνίσχυρος, οὔτε ὡς κωδίκελλος κρατεῖ, εἰ μὴ ῥητῶς ὁ διαθέμενος εἴπῃ. ἐπὶ δὲ τῆς φιδεικομισσαρίας ἀποκαταστάσεως μόνον τὰ τοῦ πρὸς, οὐ μὴν καὶ τὰ τοῦ παιδὸς ἀποκαθίστανται: —¹ fr. 41. § 3.

fol. 46^v. Ἐὰν τὴν γαμετὴν μου γράψας κληρονόμον ὑποκαταστήσω αὐτῇ τοὺς ἐμοὺς ὑπερσοσίους, ἀκυρομένης τῆς ἐνστάσεως, αὐτοὶ ὡς ἐκ διαθήκης ἔρχονται· οὐ γὰρ πᾶσα ἀλλὰ μόνος ὁ βαθμὸς, ἐν ᾧ ἀνημόνευτοι γέγονασιν, ἀκυροῦται.² fr. 43. § 2. D. 28, 6.

B. 5³
dig. t. α'.

TITULUS IA', BIBLIIΟΥ ΛΕ'

περὶ δόγματος συγκλήτου τρεβελλιανῶν καὶ περὶ φιδεικομισσαρίων ἀγωγῶν ἀποκαταστάσεως καὶ περὶ ἀποκαταστάσεων.

Τοῦ κληρονόμου εὐλαβούμενον προσελθεῖν ἐὰν ὁ φιδεικομισσαριῶς λέγῃ κινδύνῳ μου κληρονόμησον, ἀναγκάζεται καὶ οὐ παρακρατεῖ τρίτον, εἴτε ἔμπορος ἐστὶν ἢ κληρονομία, εἴτε μὴ, καὶ οὐ περιεργαζόμεθα διὰ ποίαν αἰτίαν φοβεῖται προσελθεῖν ὁ κληρονόμος: —⁴

fr. 4. D. 36, 1.

δ. Καὶ ὁ ἐν μεγάλῃ ὄν ἀξία ἢ αὐθεντία γοαφόμενος κληρονόμος παρὰ κνηγοῦ ἢ πόρνης καὶ ἀξιούμενος ἀποκαθιστᾶν ἀναγκάζεται: —⁵ fr. 5.

ε'. Οὐ μόνον οἱ παρόντες ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπόντες δι' ἐπιστολὴν δύνανται ἀπέπασθαι τὴν κληρονομίαν· οἱ δὲ ἀπόντες διὰ ψήφου προσελθεῖν ἀναγκάζονται εἴτε δῆλη ἐστὶν ἢ προαίρεσις τοῦ μὴ κληρονομήσαι εἴτε μὴ· οὐ γὰρ ἐστὶ χρεῖα — — fr. 6 pr.

¹ hab. Syn.   ² hab. Syn.   ³ lege 25'.

⁴ hab. Syn.   ⁵ hab. Syn.

Basil. T. VII.

Si ei qui supremus moreretur ex filiis meis impuberibus substituero te et simul decesserint, utriusque heres eris: supremus enim est qui nullum praecedentem habet, quamvis nemo eum sequatur. fr. 34 pr.

Licet bonorum possessio contra tabulas patris sit petita, valet tamen pupillaris substitutio et dantur legata a substituto relicta. fr. 34. § 2.

Si filiae vel nepoti locum filii habenti aut post testamentum adepti substituero et cum moriar non inveniuntur in familia mea, inutilis est substitutio. fr. 41. § 2.

Si pupillum rogaverit pater cuidam hereditatem restituere, si impubes moriatur, cogitur is qui ab intestato pupilli heres fit, falcidia servata, restituere fideicommissum. idem enim est et in eo qui pubes est. haec, si valeat testamentum patris. nam si infirmum sit, neque codicillorum more valet, nisi expresse testator dixerit; in fideicommissaria autem restitutione sola bona patris, non vero etiam filii restituuntur. fr. 41. § 3.

Si uxore mea herede scripta, substituero ei liberos meos in potestate, si non valeat institutio, ipsi tanquam ex testamento succedunt: non enim totum (testamentum) sed ille tantum gradus in quo praeteriti sunt sine effectu est. fr. 43. § 2. D. 28, 6.

TITULUS XI, LIBRI XXXV

de senatus consulto trebelliano et de fideicommissariarum actionum restitutione et de restitutionibus. l. [3] 6. Dig. t. 1.

Heres, si adire veretur, cum fideicommissarius dicat „periculo meo adito“, [adire] cogitur et non retinet trientem, sive solvendo sit hereditas, sive non sit et non quaerimus qua ex causa veretur adire heres. fr. 4. D. 36, 1.

Et qui magna praeditus est dignitate vel auctoritate heres institutus ab arenario vel meretrice et rogatus restituere, cogitur. fr. 5.

Non solum praesentes, sed et absentes per epistulam possunt repudiare hereditatem; absentes vero ex decreto adire coguntur, sive certum sit propositum non ad eundem sive non: neque enim opus est — — fr. 6 pr.

